

Тақриз

ба фишурдаи диссертатсияи номзоди Олифтаева Жола Абдулнӣёзовна дар мавзӯи «Салби кислотаҳои гуминӣ аз ангиштҳои Тоҷикистон, таҳқиқ ва модификатсияи фуллерен C₆₀ дар мисоли кислотаҳои гуминии ангишти «Шӯроб»», барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои химия аз рӯи ихтисоси 02.00.03- Химияи органикӣ

Пайвастиҳое, ки дар асоси кислотаҳои гуминӣ ва бо фуллерен C₆₀ модификатсия карда шудаанд, дар соҳаҳои мухталифи тиб, илм ва техника ба таври васеъ истифода бурда мешаванд.

Таҳқиқи хосияти антивирусии комплекси ҳосилкардаи C₆₀-КГ дар мисоли сирояти вируси гепатити С омӯхта шудааст. Бештари ин пайвастиҳое истифодаи худро дар тибби амалӣ ба сифати маводи доруворӣ, ки хосияти зиддиилтиҳобӣ, аналгетикӣ, сармозадагӣ ва ғайра доранд, пайдо намудаанд.

Ҳадафи таҳқиқот. Муайян намудани миқдори элементҳои химиявӣ ва моддаҳои гуминии 6-ҳавзаии ангиштҳои кишварамон. Салби кислотаҳои гуминии аз таркиби ангиштҳо ва таҳқиқи васеъи онҳо. Модификатсияи кислотаҳои гуминии бо наномолекулаи C₆₀ ва омӯзиши хосияти антивирусии комплекси C₆₀-КГ дар натиҷаи модификатсия ҳосилкардашуда, дар мисоли сирояти вируси гепатити С.

Барои ноил шудан ба мақсад дар қори диссертатсионӣ ҳалли вазифаҳои зерин пешбини шудааст:

Масъалаҳои таҳқиқот. Барои иҷрои мақсади гузошташудаи диссертатсия вазифаҳои зерин ҳали худро ёфтанд:

- коркарди усулҳои селективии салби кислотаҳои гуминӣ аз таркиби ангиштҳои ҳавзаҳои «Шӯроб», «Фон-Яғноб», «Зиддӣ», «Сайёд», «Назар-Айлоқ», «Куртегин» ва интиҳоби усули беҳтарин аз байни усулҳои пирофосфатӣ, диметилсульфоксидӣ ва ивази ионӣ.

- муайян намудани миқдори микро- ва макроэлементҳои химиявӣ тақриби ангиштҳои дар боло номбаршуда ва кислотаҳои гуминии аз онҳо салб кардашуда.

- таҳқиқи физико-химияви кислотаи гуминии салб кардашудаи таркиби ангиштҳо бо усули спектроскопияи Масс-, ИС-, РМЯ, РПМ, хроматография ва электрофорез.

- таҳқиқи раванди гузариши фазаӣ бо таъсири майдони ҳароратӣ ба КГ: рекристаллизатсия (порчашавӣ), релаксатсия (тағйироти ҳолати модда бо тадрич) ва ликватсия (ғудохташавӣ ва таҷзия).

- модификатсия ва ҷудо карда гирифтани маҳсули комплекси КГ, тавассути фуллерен C₆₀.

- таҳқиқи хосияти антивирусии комплекси ҳосилкардаи C₆₀-КГ дар мисоли сирояти вируси гепатити С.

Навгонии илмии диссертатсия дар он дида мешавад, ки, бори аввал бо усули атомӣ-эмиссионӣ таркиби элементҳои химиявӣ ангиштҳои

б-ҳавзаи кишвар: «Шӯроб», «Фон-Яғноб», «Зиддӣ», «Сайёд», «Куртегин» и «Назар-Айлоқ» омӯхта шудааст.

Бо истифодаи се усули химиявӣ аз таркиби ангиштҳои дар боло номгу шуда, кислотаҳои гуминӣ салб карда шуда, миқдори онҳо ва баромади онҳо бо фоиз муайян карда шуд.

Ҳолати агрегативии сифатии компонентҳои таркиби кислотаҳои гуминӣ бо истифодаи усулҳои физикию-химиявӣ: ИС-, РМЯ-, спектри массавӣ ва электрофорез омӯхта шудааст.

Аввалин маротиба бо истифодаи фуллерен C_{60} молекулаи кислотаи гуминии аз таркиби ангишти «Шӯроб» салб карда шуда модификатсия карда шуда, маҳсули ҳосилшуда дар шакли комплекси C_{60} -ГК ҷудо карда шудааст.

Муайян карда шудааст, ки комплекси C_{60} -ГК хосияти баланди зиддивируси муқобили афзоиши сирояти вируси гепатити С зоҳир намуда, репликатсияи (авҷгирии) вируси гепатити С дар ҳуҷайраҳои Vero (v) (аз гурдаи маймуни сабзи Африқои ҷудо кардашуда), ки бо инфексияи вируси гепатити С захролуд кардашуда буданд, қатъ гардонидаст.

Аҳамияти илмӣ-амалии таҳқиқ бар он асос меёбад, ки дар автореферати диссертатсия ҷиҳати тазориб ва амалӣ барои технологияи коркарди ангиштҳои Ватанӣ ва салби кислотаҳои гуминии таркиби онҳо, ки моддаҳои фаъоли биологӣ моҳияти баланд дошта мебошад, дар оянди мо объекти (манбаи) васеъи таҳқиқоти илмӣ хоҳанд буд.

Барои технологияи коркарди ангиштҳои Тоҷикистон ва муайян намудани таркиби химиявии ангиштҳо дар дурнамо ибтиқори навин хоҳад буд. Аз таркиби ангиштҳо салби кислотаҳои гуминӣ ва истифодаи онҳо дар хоҷагии халқ ва тиб, суботқорӣ барои технологияи коркарди ангиштҳо ҳамчун дастур метавон дар муассисаҳои илмӣ ва донишгоҳҳои технологӣ ва соҳавӣ мавриди истифода қарор гирад. Модификатсияи КГ аз таркиби ангишти Шӯроб салб кардашуда дар намуди комплекс бар зидди сирояти вируси гепатити С санҷида шуда натиҷаи баланд гирифта шудааст, ки метавонад дар оянд барои тайёр намудани дору бар зидди вируси гепатити С истифода шавад, ва эҳтимолияти дар тиб барои ҳосил намудани маводи дорувориро замима хоҳанд гузошт.

Муҳаққиқ таъкид менамояд, ки собитҳои физикӣ-химиявии моддаҳои ҳосилкардашуда, ҳамчун маводи маълумотӣ ба ҳисоб мераванд ва барои мутахассисоне, ки ба синтези пайвастиҳои фаъоли биологӣ машғуланд, инчунин дар раванди таълим ҳангоми хондани лексия аз химияи органикӣ, биоорганикӣ ва курсҳои махсус аз манфиат холӣ набуда, донишҷӯён ва унвонҷӯён натиҷаҳои қори мазкурро мавриди истифода қарор дода метавонанд.

Дар баробари комёбиҳои арзишманди илмӣ дар автореферати диссертатсия баъзе нуқтаҳои баҳснок ва ислохталаб ба мушоҳида мерасад, ки ислоҳи онҳо сифати қори илмиро меафзояд, аз ҷумла:

1. Дар саҳифаҳои гуногуни автореферат ғалатҳои имлоӣ (7, 8,11,17) ва услубӣ (7,13,16,23) ба назар мерасанд, ки ислоҳи онҳо сифати кори илмиро беҳтар хоҳанд намуд.

2. Дар феҳристи адабиёт тартиби тасвири библиографии баъзе манбаъҳо, мувофиқи стандартӣ амалкунанда риоя нашудааст.

Ниҳоят дар охир ҳаминро таъкид карданим, ки камбудҳои дар боло зикршуда чузъӣ, дуҷумдараҷа ва ислоҳшаванда буда, ба ҳеҷ ваҷҳ қиммати кори илмиро паст намекунад.

Автореферати диссертатсияи Олифтаева Жола Абдулнӣёзовна дар мавзӯи: «Салби кислотаҳои гуминӣ аз ангиштҳои Тоҷикистон, таҳқиқ ва модификатсияи фуллерен C₆₀ дар мисоли кислотаҳои гуминии ангишти “Шӯроб”», бо мазмуну муҳтаво, масъалагузорӣ, муҳокимарониҳои муфассал ва хулосабарориҳои амиқу дақиқ диссертатсия комили илмӣ ва таҳқиқоти пурра анҷомёфта буда, мазмуни он бо муҳтавои диссертатсия мувофиқат менамояд. Мақолаҳои илмӣ чопнамудаи муҳаққиқ мазмун ва муҳтавои асосии диссертатсияро инъикос мекунад.

Автореферати диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон комилан ҷавобгӯ мебошад. Аз ин рӯ, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои химия аз рӯи ихтисоси 02.00.03- Химияи органикӣ сазовор аст.

Тақризнавис:

Гулов Т.Ё. - номзади илмҳои химия,
дотсент, мудири кафедраи химияи органикӣ
ва биологияи Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ
Тоҷикистон ба номи С.Айнӣ
Имзои Гулов Тохир Ёрович-ро тасдиқ мекунам.

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои
махсуси ДЛОТ ба номи С. Айнӣ
Назаров Д.
« 15 » соли 2021

Нишонӣ:

734003, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 121,
Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ Тоҷикистон
ба номи С. Айнӣ. Тел.: Тел.(992 37) 224-13-83,
E-mail:tgpu2004@mail.ru Web: www.tgpu.tj